

BIDRAG FÖR BÄTTRE VATTENMILJÖ

Möjlighet för finansiering av åtgärder

Foto: Gregor Schelthauer

Har du en idé om ett projekt som kan bidra till en förbättrad vattenmiljö, högre biologisk mångfald samt gynna friluftslivet? Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har sammanställt vilka bidrag som kan sökas av aktörer i Sverige som vill arbeta med vattenvård och restaurering. Låt dig inspireras av några exempel på bidrag och genomförda åtgärder som fått ekonomiskt stöd!

Miljöförbättrande åtgärder i hav, sjöar och vattendrag kräver en del resurser och kan vara kostsamma. Men det finns goda möjligheter att få finansiellt stöd, dels från myndigheter, dels från en rad andra organisationer och program. HaV hanterar havs- och vattenmiljöanslaget, men

även andra finansiärer erbjuder bidrag till projekt som leder till förbättrad havs- och vattenmiljö. En lista över bidragskällorna finns på HaV:s webbplats och bidragen är tillgängliga för både små och stora projekt. Använd HaV:s sökverktyg för att hitta bidragskällor som kan hjälpa dig att finansiera din idé!

LOKALA NATURVÅRDSSATSNINGEN (LONA)

LONA är den största nationella bidrags-satsningen med syfte att öka det lokala initiativtagandet för lokal naturvård. Det finns för närvarande två bidragsområden, ordinarie LONA och LONA våtmark. Båda söks via länsstyrelsen. Bidraget riktas främst till kommuner som ska vara ansvariga från ansökan fram till slutrapportering. Men även andra aktörer, till exempel intresseorganisationer, kan initiera projekt och få bidrag.

LOKALA VATTENVÅRDSPROJEKT (LOVA)

Behovet att förbättra vattenmiljön i våra sjöar, vattendrag och kustvatten är stort. LOVA-bidraget är ett viktigt verktyg i arbetet med att förbättra och utveckla vattenmiljöerna i samverkan med lokala och regionala aktörer. Söks hos länsstyrelsen.

JORDBRUKARSTÖD

Jordbrukarstöd finansieras av Sverige och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Jordbruksverket ansvarar för programmet i Sverige. Ersättning ges bland annat inom områdena miljö, hållbarhet och innovation för att nå målen om smart och hållbar tillväxt.

Några exempel på aktörer som kan söka jordbrukarstöd är lantbrukare, skogsbrukare och företag inom rennäringen.

FISKEAVGIFTSMEDEL

Fiskeavgiftsmedel är ett bidrag som baseras på fiskeavgifter som kompensation för

Fiskgjuse med fångst.

eventuell fiskeskada vid vattenverksamheter. Vem som helst kan söka bidraget som ska användas för fiskevårdsåtgärder i det berörda vattenområdet eller i angränsande vattendrag.

NATURSKYDDSFÖRENINGENS MILJÖFOND

Naturskyddsföreningens miljöfond är baserad på avsättningar från energibolag som säljer el märkt med Bra Miljöval. Organisationer, myndigheter och företag kan söka stöd från fonden för miljöförbättrande åtgärder.

Vanliga projekt är undanröjning av vandringshinder i vattendrag, men det kan även vara andra åtgärder kopplade till bevarande av hotade och rödlistade arter.

Fler bidragskällor och exempel på genomförda projekt finns på Havs- och vattenmyndighetens webbplats www.havochvatten.se/anslag-bidrag-och-utlysningar.html

Foto: Mattias Larsson, Sportfiskarna

BORDSJÖBÄCKEN, JÖNKÖPING

BEVARANDE AV ÖRING OCH FLODPÄRLMUSSLA

Bordsjöbäcken i Jönköpings län hyser flodpärlmussla samt ett unikt sjölevande bestånd av öring. Problemet för båda arterna är svårigheter med reproduktion och spridning på grund av vandringshinder och tidigare rensning och omgrävning av vattendraget. Genom bidrag från Naturskyddsföreningens miljöfond har Sportfiskarna utfört åtgärder för att stärka beståndet av öring och flodpärlmussla i bäcken.

Atgärder som Sportfiskarna utfört innebär att man tog bort vandringshinder, återskapade bäckens naturliga förhållanden, samt ökade beståndet av öring genom avel

på öring från avrinningsområdet. En genetisk bakgrundsundersökning visade att öringen i Bordsjöbäcken tillhör samma genetiska stam som öringen i sjön Sommen, samt att den har en mycket

låg genetisk variation. Det motiverade en fortsättning av åtgärdsprojektet. Ett bisyfte med projektet var även att skapa intresse för och öka kunskapen om miljön i rinnande vatten, samt att på längre sikt skapa ett förbättrat fiske.

GENOMFÖRANDE

Projektet innehöll flera olika delmoment. Inom ett delmoment stärktes beståndet av öring i Bordsjöbäcken genom en kläckningsanläggning för öring. Det innebar att det blev möjligt med stödutsättning av 12 000 öringyngel.

Ett annat delmoment syftade till att återställa fri vandringsväg vid Västra Oron, men detta kunde inte genomföras på grund av områdets höga kulturmiljövärde.

I projektet ingick även biotopvård av huvudfåran och ett barn- och ungdomskoncept där skolklasser fick besöka vattendragen och vara med att lägga tillbaka block, sten och död ved i vattnet.

RESULTAT

Åtgärderna verkar ha haft positiv effekt på Bordsjöbäcken. Provfisket under 2019 visade att de stödutsatta öringynglen i hög grad hade överlevt och haft god tillväxt.

Redan i ett tidigt skede av projektet observerades en positiv effekt av den biotopvård som utfördes genom tillförsel av block, sten och död ved i 1 200 meter av huvudfåran. Effekterna kommer även att följas upp med hjälp av elprovfiske. Hundratals flodpärlmusslor har lokaliserats nedanför vandringshindret och

Öringyngel redo för utsättning.

Flodpärlmussla.

diskussionen pågår om musslor ska flyttas uppströms.

Projektet har utöver ökat bestånd av öring och flodpärlmussla även bidragit till att öka den allmänna kunskapen om vattendraget i sig, samt om miljön i vattendrag generellt.

Projektet kan fungera som referensvärde och planeringsunderlag för andra liknande projekt i bäckar med syfte att gynna flodpärlmussla och öring.

Foto: Lena Carlstedt Javette

Solnedgång över våtmarksmiljö.

DYVIKSDALSBÄCKEN, ÅKERSBERGA

GÄDDVÅTMARK FÖR ARTRIKEDOM

Våtmarker tillhör de artrikaste miljöerna i Sverige, men arealen av funktionella våtmarker har minskat. I Åkersberga har Sportfiskarna, Stockholms kommun och markägare anlagt en våtmark för att skapa en attraktiv lekmiljö för gädda. Våtmarken kan även användas i pedagogiskt syfte.

Kustområdet utanför Dyviksdal, Åkersberga, har begränsad tillgång till lämpliga lekhabitat för gädda och utsätts dagligen för en negativ påverkan från stora fartyg. Projektet, delfinansierat av LONA, bestod i att man anlade en gäddvåtmark på en ängsmark i Dyviksdal som ligger i direkt anslutning till Dyviksdalsbäcken. En gäddvåtmark är en våtmark som är lämplig för fiskreproduktion, framför allt för gädda.

Foto: Marcel Erning

Gädda i nya vatten.

I samband med etableringen av våtmarken, anlade man även en groddamm med brygga, sittbänkar och informationsskyltar i syfte att fungera som inspiration och besöksplats för skolklasser och naturintresserade. Några vägbankar förstärktes i samband med arbetet för att stå emot de påfrestningar som dämningen av bäcken medför. Bedömningen är att våtmarken på sikt kommer att ha en stor positiv inverkan på antalet gäddor i området. Genom att stärka bestånden av gäddor (rovfiskar) kan man på sikt bidra till att återställa ekologisk balans i skärgården.

GUMMAGÅRDEN, FURUMO

VÅTMARK, RENING OCH FÅGELHABITAT

På Gummagården, Blekinge, bedrivs traditionell växtodling på 145 hektar. Här har man anlagt en fyra hektar stor våtmark för att samla upp näringsämnen från åkrarna. Man har även gjort ett dräneringssystem av vatten till våtmarken som drivs av solpaneler. Syftet med projektet är att rena vattnet innan det når havet, samt att gynna vadarfåglar.

Gummagårdens Gurrkodling AB fick sin finansiering från dåvarande landsbygdsprogrammet för att anlägga en ny våtmark. Syftet med projektet var att samla upp kväve och fosfor från åkrarna innan det nådde Östersjön. För att kunna förverkliga detta anlätade man konsulter både för själva anläggandet och för att göra tillståndsansökningar.

Samtidigt med etableringen av våtmarken installerades 12 solpanelsdrivna vattenpumpar som används till dräneringssystemet. Detta system gör det möjligt att pumpa vatten från ett dike/dräneringssystem till våtmarken med ett varierande flöde beroende på solinstrålningen. Därefter leds vattnet genom våtmarken, där det recirkuleras genom bevattning till grödorna som tar upp de sista näringsämnena. Slutligen rinner överflödigt vatten ut i Östersjön.

Foto: Marko Hantilla

Storspov, en art som födosöker i våtmarksmiljöer.

Foto: Bo Ericsson

Blå jungfruslända trivs i rena vatten.

RESULTAT

Den nyetablerade våtmarken har inneburit att mängden kväve- och fosforläckage från åkrarna minskat. En minskad näringstillförsel leder på sikt till minskade problem i form av övergödning, algbloomning och syrebrist i kustmiljön. Våtmarken har också inneburit goda förutsättningar för ett rikt fågel- och naturliv i området.

Foto: Urban Emanuelsson, Bildvästert AB

Blekinge Arkipelag, våtmarken under anläggandet.

BLEKINGE ARKIPELAG, KARLSKRONA

GÄDDLEK OCH KVÄVEFÄLLA

En nyanlagd våtmark i Blekinge bidrar till att stärka gäddbeståndet och reducera näringstillförseln till Östersjöns vatten.

Blekinge Arkipelag, naturvårdskonsulter och markägare har anlagt en våtmark på 14 hektar vid Skillinge/Grönadal i Karlskrona med bidrag från fiskeavgiftsmedel.

Arbetet startade 2021 med att området vallades in och rensades på träd. Därefter leddes vatten dit från jordbrukslandskapet i norr och från Skillingebäcken i sydväst. Projektet har bidragit till ökad artrikedom och våtmarken beräknas årligen förhindra 2 700 kg kväve och 40 kg fosfor från att läcka ut i Östersjön. Våtmarken väntas fungera som gäddlekplats.

Blev du inspirerad?

Skanna QR-koden nedan för information om bidrag du kan söka för att förverkliga din idé

Havs- och Vattenmyndighetens webbplats

www.havochvatten.se/anslag-bidrag-och-utlysningar.html

© Havs- och vattenmyndigheten, 2023-11. Innehåll: Sina, Jacobson, Denis Kolduchynap, Niklas Nyfmark, MSP Sverige AB. Grafik form: Lena Carlsson, Javante MSP Sverige AB. Omslagsbild: Mattias Larsson, Spårutsläpna. Tryckeri: IT Grafiska AB. Papper: Amber Graphic 170 g. Förläggarna har hela ansvaret för innehållet i denna broschyr. Innehållet ska inte tolkas som Europeiska unionens eller EU-kommissionens officiella ståndpunkt.

Med bidrag från Europeiska unionens LIFE-program